

Huvudhandledare:	Jeanette Westman, PhD jeanette.westman@ki.se 08-12347038
Projekttitel:	Tidig intervention och vård för personer med missbruk av smärtstillande opioider

Bakgrund

I USA har missbruk av receptbelagda opioider för smärta lett till omfattande konsekvenser för folkhälsa, vård och samhälle inklusive överdoser och död. Majoriteten av alla opioider skrivs ut för smärta i primärvården och förskrivningen av starka opioider har ökat i Sverige. För att förhindra en liknande utveckling i Sverige behöver nya interventioner utvecklas och prövas för att minska risken för läkemedelsberoende av opioider. Vård vid läkemedelsberoende av opioider omfattar i de flesta fall program för nedtrappning eller underhållsbehandling (t.ex. buprenorfin) där omvårdnad har en central roll. Många personer som utvecklar ett läkemedelsberoende förbättras, men ett betydande antal hoppar av behandlingen, och mortaliteten är hög. Det saknas idag viktig kunskap om behandlingsutfall och prognostiska faktorer som kan bidra till mer individanpassade och effektiva interventioner.

Syfte/Frågeställningar

Syftet är att utveckla prevention och vård för personer som riskerar eller redan har utvecklat läkemedelsberoende av opioider.

Metoder

I projektet ingår fyra planerade kliniska delstudier med olika metodik som genomförs inom primärvård eller psykiatrisk vård. Studierna som beskrivs nedan har beviljats etik tillstånd av Etikprövningsnämnden.

Planerade studier

Studie 1: Syftet är att i en randomiserad kontrollerad studie utvärdera om ett nytt utbildningsprogram riktat till personal på vårdcentraler samt online återkoppling av kvalitetsindikatorer under 12 månaders kan minska överförskrivning av opioider samt öka följsamhet till riktlinjer. I studien kommer deltagande vårdcentraler att randomiseras till interventionsgrupp och kontrollgrupp. Data hämtas från Region Stockholms hälsodatabaser. Huvudutfall är antal nya patienter och dos (DDD) per 1000 listade för opioidanalgetika.

Studie 2: Syftet är att i en prospektiv kohortstudie undersöka utfall hos personer med läkemedelsberoende av opioider och som deltar i ett vårdprogram för nedtrappning. Huvudutfall är (1) drogfrihet mätt med validerade drogtester och (2) förskrivning i läkemedelsregistret. Studien har hittills inkluderat över 200 patienter av ca 350 planerade på Beroendecentrum Stockholm. Studien har en strikt intention-to-treat design. Monitorering görs via KTA.

Studie 3: Syftet är att i en nationell psykiatrisk kvalitetsregisterstudie undersöka vårdutfall i en nationell kohort av personer med underhållsbehandling för opioidberoende. Utfall är retention, remission samt mortalitet. Data från Svenskt beroenderegister och andra nationella hälsodataregister kommer användas i studien.

Studie 4: Syftet är att i en kvalitativ intervjustudie utforska erfarenheter hos personer med läkemedelsberoende av opioider och som deltar i underhållsprogram inom psykiatrisk vård. Intervjuer sker tills ett rikt material inhämtats. Analys av transkriberade intervjuer görs med innehållsanalys.

Betydelse

Målet är att studierna ska bidra med ny kunskap som kan användas för att utveckla prevention och vård för patienter som riskerar eller har utvecklat läkemedelsberoende av opioider. De planerade delstudierna ingår i ett större forskningsprojekt som avser förbättra vård för personer med läkemedelsberoende.